

טורי זמלר מרדכי

18313

בן בתיה ולמל

נולד ב- 1915

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- 15.5.1948

בקרבות שער הגולן.

זמלר מרדכי,

בן בתיה ולמל, נולד בשנת 1915 בעיר וולודז'ימיז'-וולינסק, פולין. היה בעל השכלה תיכונית ועסק במסחר. בתקופת מלחמת-העולם השנייה, שירת כתותחן בצבא הפולני אך לא הספיק להשתתף בקרבות, כי הרוסים נכנסו לעירו והגלוהו לסיביר. עם חתימת ההסכם בין סטלין לשיקורסקי שוחרר ממחנה-ההסגר והוחזר לצבא הפולני, איתו עבר לאיראן ומשם לארץ-ישראל ומהארץ לאיטליה. השתתף בקרבות העזים במונטה-קסינו וקיבל אותות- הצטיינות. משנגמרה המלחמה עבר עם הצבא הפולני לאנגליה ושם השתחרר.

מרדכי עלה לארץ בשנת 1947. עשה כמה חודשים בתל-אביב ועם צו- הגיוס הראשון התגייס. הוא שירת בחטיבת "גולני", הוצב בגיזרת הדגניות, ובפעם הראשונה נזדמן לו שם להכיר את ההתיישבות העובדת וקסמה לו המחשבה להצטרף אליה עם תום המלחמה. מרדכי נפל בקרב בשער הגולן ביום ו' באייר תש"ח (15.5.1948). הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי בדגניה א'.

הנוף האנושי של החטיבה

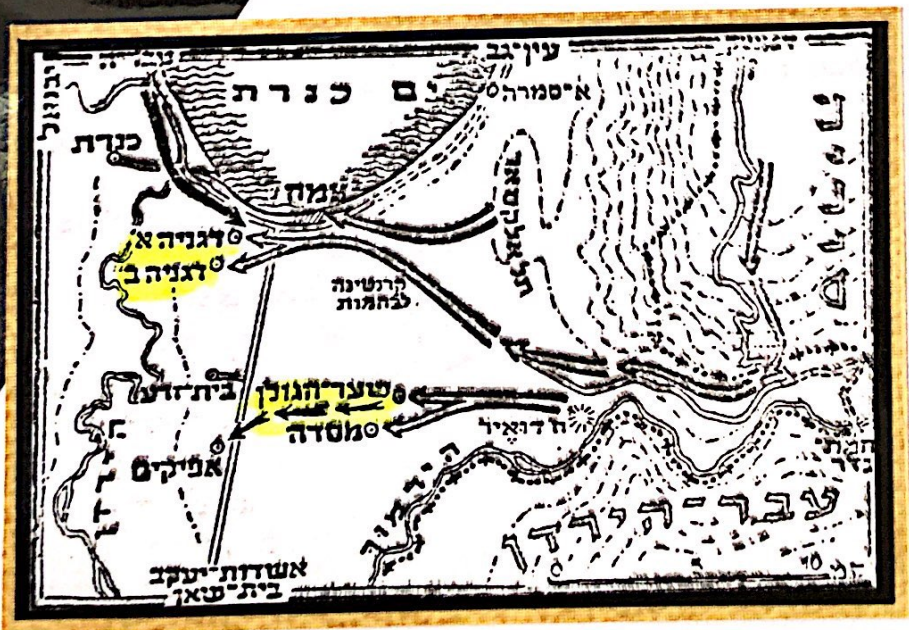
הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב-פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ-ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי-אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר דבים ואף עולים חדשים אשר גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחודות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות. בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים – התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה וחותמה המיוחד, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שינקה בגושי התיישבות אלה. ציינו אותה תכונותיו של עובד-האדמה ויושב-הכפר: עקשנות, צמידות

למשימה, שורשיות ושקט...

הקרב על הדגניות - בו השתתף מרדכי

למחרת, ב-20.6.48 בשעה 0415, פתח האויב בהתקפה על הדגניות, כשהוא פסתיע בהרעשה כבדה מתותחים ומרגמות. רכב השריון הסורי, שכלל טנקים ומכוניות משורינות, גפרש תחילה מל דגניה א' וחלל לחקף את המשק תקיפה חזיתית, כשחיל-הרגלים נע בכיוון. הטנקים הרעישו את הפילבוקסים והעמדות. הבנויות בכינוי-ישיב ופרצו את גדר המשק. התגוננו המגינים, שכללו מאנשי המשקים, שרירי מחלקת צמח ויחידות התגבורת. — חזיתו הראשית, המשורין הסורי הצפוני-הקיצוני הנצא מכלל שימוש ציי פגיעת תותחים א.מ. ואלה שהגיעו עד התעלות נפגעו בבקבוקי-מלוחס ובזי פיאסים. צותח הטנקים שפצו התנצח נסלול באש המקלעים של המגינים. הפגיעה ב-5-6 בלי הרב, עוצרת כנראה את בתחונם של הסורים, והם החלו לסגת. היה זה למעשה רגע המפנה במערכת עמק-הירדן. חיל-הרגלים הסורי, בראותו את הטנקים שנפגעו, החל לסגת לאחור. בדגניה ב', שבה תקף האויב לאחר שהתחיל בדגניה א' ולמד מעט מכלונו שם, לא העז להתקרב לטוח קצר ביותר. יצוין, שהפגית אש המקלעים הרובים אל אשבי הטנקים והשריונים, עצרה במידה רבה את התקדמותם. חיל-הרגלים הסורי ניסה שם לתקוף פעמים, אך בחר לסגת, כשנתקל באש המרוכזת של המגינים. חילים רבים נפלו בשטח ובסתבו ציי תבריהם, רבים מהם הושארו בשטח. גם לנו נגרמו אבידות לא מועטות בחללים ופצועים.

ברגע המכריע של הקרב הופיעו לראשונה תותחי-השדה הישראליים. תותחים אלה, שהופעלו בלא מיתקני כיוון, אלא טווחו על ידי יריותיהם בלבד, החלו לפגוע בריכוזי השריון והגשק המסייע שנמצא בין צמח לדגניות. דבר זה הגביר את מבוכת הסורים ומנוסתם שהחלה בדגניות, ועזבו בחפז רב את שדה-המערכת למעשה התרוקנה צמח אותו ערב מכתות אויב רק למחרת. חזרה פנימה יחידה עברית ולאצריה באו יחידות הכפוח והחלו להתבסס בכפר.

מג"ד 12 בתש"ח

יצחק ברושי (בורשטיין), מפקד גדוד 12 במלחמת השחרור

אחד מבתי דגניה לאחר הפגזה

מערכת עמק הירדן

תיאור הקרב

פליטה הסורית

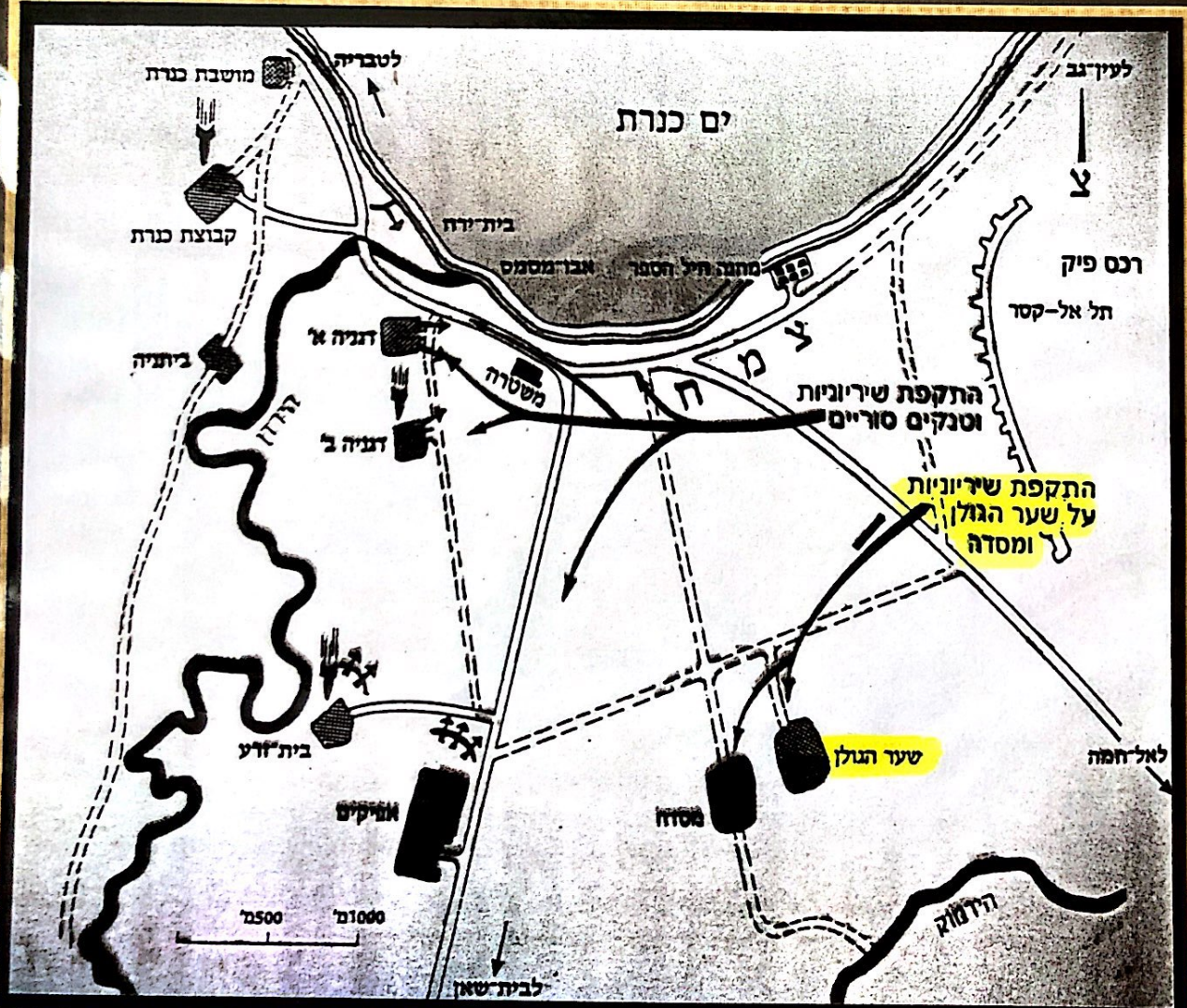
ב-14 במאי שחל בערב שבת, בוטל המנדט על ארצנו. ביום זה הכריזו מוסדותינו על עצמאותנו המדינית. ליל שבת זה היה ליל שימורים לכל הישוב כולו. למשמרת הלילה ניתנה תוספת כוח הישובים היו כולם במצב הכן. עם שחר בשבת (15 במאי), בשעה 7 בבוקר, השגיחו הצופים מעל מגדל המים בגייס סורי, המתקדם מעבר אל-חמה אל תוך עמק-הירדן. באותה שעה נפתחה גם הרעשת תותחים כבדה על מסדה ושערי-הגולן. אחרי זמן מה נראו כוחות האויב על הגבעה תל אל-קסר. בדרך מסעם השתלטו הסורים על מכון המים של מסדה ושערי-הגולן, והם התקדמו הלאה, כשהם נעים בשני טורים נפרדים, של רכב שריון ושל חיל-רגלים. הטור המשווין נע אל עבר הקרנטינה וחלק ממנו פנה אל עבר צמח. חיל הרגלים התקדם בשני כיוונים: אל הקרנטינה ואל המהנה הצבאי הנטוש. האויב בזבז הרבה זמן ותחמושת, בהרעישו את הקרנטינה. כוחותינו המצומצמים שנמצאו בה, הספיקו לנטשה עוד קודם. אנשינו עקבו אחרי תנועותיו של האויב מתוך סקרנות גרידא וללא צל של פחד או חרדה. ההרעשה הכבדה ופעולות האויב שבאו אחריה לא השאירו עליהם כל רושם. איזה רגש של בטחון כינן בלב כולם, מבלי שידעו להצביע על מקורו.

יומן האירועים

מערכת למק-הירדן.	15-21.5.48
יחידה מ-הירדן בפשה את אוס-אל-זינאת שבדרך האיר-מילך.	15.5
יחידה מ-הירדן בפשה את אינדור (עין-זור הערבית).	16.5
יחידה מגדוד גרעון בפשה את כאוכב-אל-חמה.	22.5
גדוד אלון חופקע מן החטיבה חטיבת עוזי-הוקמה בגליל-העליון המזרחי.	
כנרת וזנגיה הורעשו מן האויר.	23.5

פריצת עו תהגות בצמח

בִּי 0430 תחלה הרעשת צמח, שער-תגולן ומסדה, שגברת והלכה מרגע לרגע. בעת
ההיא נפרטו כִּי 30 שריונים מסוגים שונים (ביניהם טנקים) בקשת רחבה מסכיבות המהנה
עד לצמתי, ונחלו להתקדם בפיזור לעבר צמח. חיל-הרגלים הסורי לא השתתף הפעם
בתקפת אלא חגת ממרחק. התרעשה ערערה את בתי החמר, ששימשו מסתור למגינים.
החפירות לא היו עמוקות במידה מספקת, שוחות רובאים בלבד, שחסרו כל כיווי-ראש.
אנשים רבים נפגעו ביניהם מסקדים, השריונים התקדמו תוך כדי הצלפת סגזים לעבר
העמדות, אחד תחתיתים תאמ, שחוצב כנגד כלי הרכב, נפגע והוצא מן השימוש. הטנקים
המתקרבים מדרום איגפו את השכונת שמעבר לתחנת הרכבת, באזח שלנו, שהסיתה אש
מגזח הבתים, נטלה את חשקו של חיל-הרגלים הסורי לנוע, כן האיטה מעט את קצב
התקדמותו של השריות, אבל, לא לזמן רב. ההרעשות שבאו בכיוון ישיר והאיגוף שמדרום
אילצו את המגינים לנטוש את עמדותיהם ולהתחיל לצאת מתוך צמח, כשלא ניתן להוציא
מתוכה את כל הפצועים, השריונים כיסו באשם את הרחובות והמסלשים שבין הבתים.
בתוספת אש זו קשתח הנסיגת, האנשים וחלו בין הבתים ובקוצים ומספר הנפגעים נגרבה
והלך.

לילה לאחר הנסיגה.

כשעתים לפני צאת הפלמ"ח, הגיע מברק משרי גולן. שהודיע על הכנותיהם לפיזור (ממסדה לא הגיעה כל חרדה). מברק תשובה כהול ונמרץ. — שנשלח בחזרה ובו פקודה ממורשת ממפקד הגזרה, לא לעזוב את הנקודות. — לא קיבל כל תשובה. האמת, שהתקשר כל הזמן. — לא גענה. (אח"כ נתברר, שבעת ההיא כבר פונו שני המשקים מישביהם). משגודע הדבר, — נדרשו האנשים לחזור למקומם. הענין נתעכב עד לבוקר, וכשהגיעו אנשי שרי גולן לקרבת המשק, — כבר נמצאו בו ערבים, שהתצפית זיהתה אותם ככסריים, האנשים נסוגו למשק שממנו יצאו, אף על פי שבמקום זה ערוכה היתה תגבורת לעזרה, רק בשעה 10.30 נכנס הצבא הסורי הסדיר לשני המשקים והחלו השוד וההצתות.

כאמור, יצאה בלילה פלוגת הפלמ"ח וניסתה לכבוש בחזרה את בנין המשטרה. בסיוע מרגמת "דוידקה", שהועמדה בדגניה והתותחים שפעלו מבית ירת. היחידה הצליחה להתגנב ולחפוס את בנין בית הספר הסמוך, משניסו להתקרב לבנין המשטרה נפתחה אליהם אש מן הבנין ומן השריונים שהיו בקרבתו, כמה כלי רכב נפגעו עיי פיאסים ובקבוקי מולוטוב. המשטרה אמנם לא נכבשה, אך לאויב נגרמו אבידות, נראה היה בעליל, שפשיטה זו שיבשה לא מעט את לוח"הזמנים של הפיקוד הסורי וגרמה לדחית התקפה על הדגירות ליום נוסף.

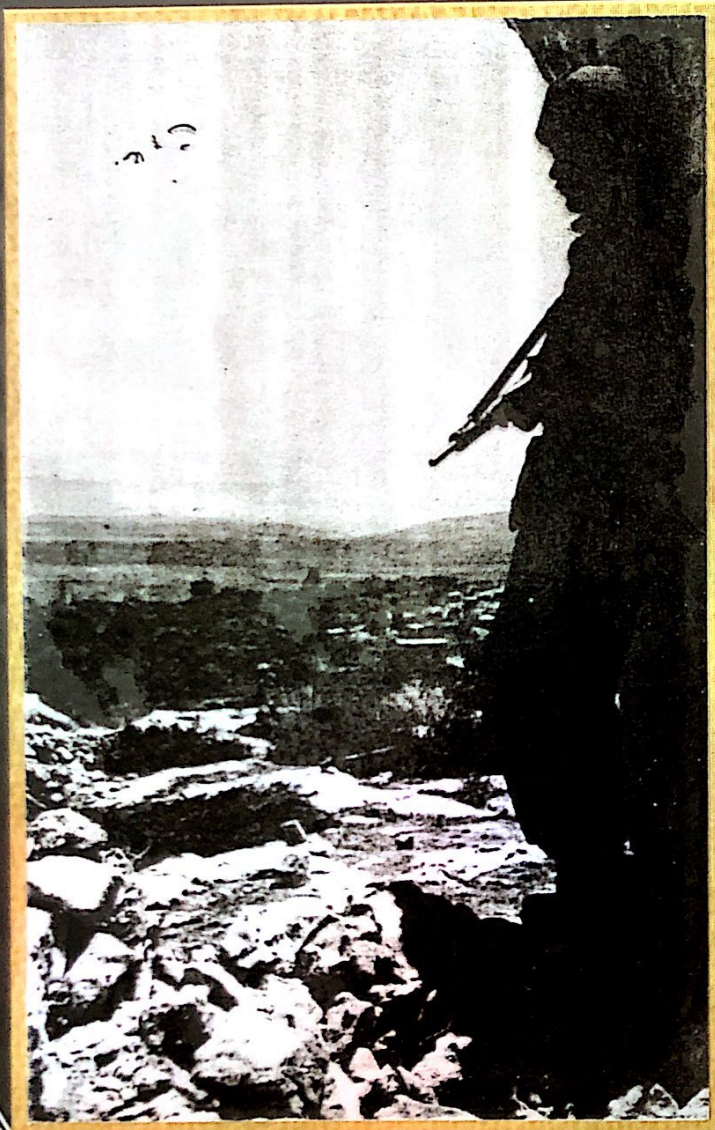
בעית אספקת תמושת, נשק, אף מזונות ושירותים אחרים למשקים ובעיקר למותקפים, רבצה על הגדוד, מאחר שלא היתה מסגרת אורחית שתטול על עצמה חלק מן העול הזה, וכן הדאגה לסידורי הקשר והאישפות, אספקת בגדים וכד' (למעשה, היו כל אנשי המשקים חיילים בקו החזית). הבעיות היו הריפות וברובן נפתרו בתוך לחץ הקרבות, ומניעת הערבוביה קשתה, איפוא, ביותר.

לוחמי גולני בתש"ח

בסריקה

בשמירה

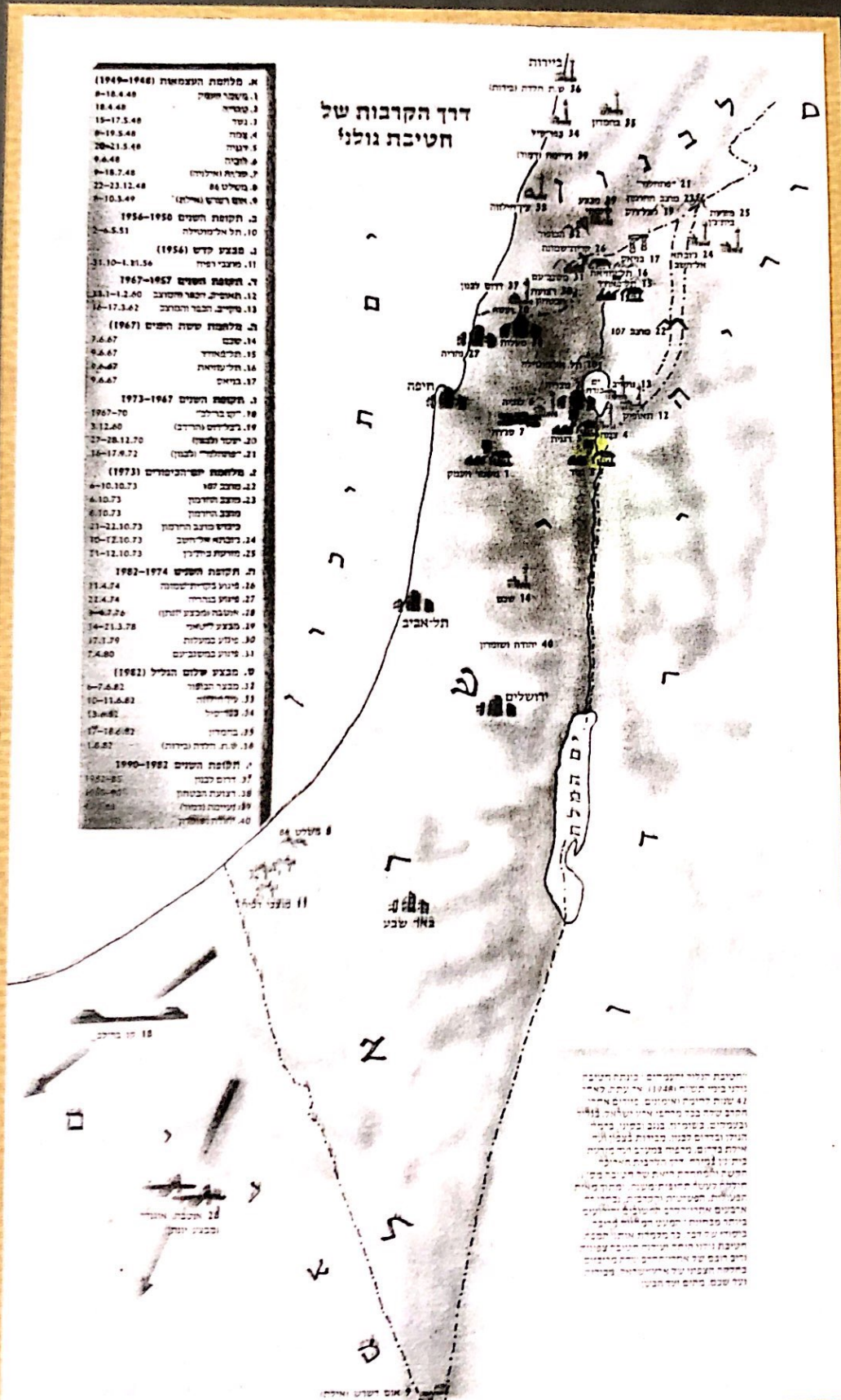

בתצפית

עמק הירדן

מקום נפילתו של מרדכי

המקום בו נפול מרדכי אהרן יצחקי, מפקד חטיבת גולני, ב-7 יוני 1967, במהלך מלחמת ששת הימים. המיקום נמצא בדרום-מזרח תל-אביב, בסמוך למוצבי הימית. המיקום הוכרז כאתר לאומי ב-1982.

שבועת החטיבה

את ניצבת מולנו שברירית ופגועה,

את נצבת מולנו עצובה וגאה.

קולך, שנשא אל הרוח, רעד,

דמותך בלבנו חצב הוא לעד.

ספרת על בנים שנפלו, והם כה צעירים.

ספרת על סמלים שנוצרו, על עצים, על שירים

על "גולני שלי", על גאות חטיבה,

על מורשת גבורה, שבדם נכתבה.

אז הישרת מבטך, אם שכולה,

אל עיני לוחמים, עיני העצבה כולה.

בקשת שנמשיך לצעוד בגאון

בדרכי הבנים ובמלא האון.

כן. נצעד ונזכור את כולם, אם שכולה!

לך נשבעת היום החטיבה כולה!

עיר הולדתו של מרדכי ז"ל

רפובליקת פולין היא מדינה במרכז אירופה, הגובלת בגרמניה במערב, בצ'כיה ובסלובקיה בדרום, באוקראינה ובבלארוס במזרח ובליטא, ברוסיה (מחוז קלינינגרד) ובים הבלטי בצפון. המדינה הפולנית נוסדה לפני יותר מ-1000 שנים תחת שושלת פיאסט, והגיעה לתור הזהב שלה לקראת סוף המאה ה-16 תחת השושלת היג'ולונית, כאשר פולין הייתה אחת המדינות העשירות והחזקות ביותר באירופה. ב-3 במאי 1791 חתמו (הבית התחתון של הפרלמנט) של ברית פולין-ליטא הצביע עבור קבלת חוקת מאי לפולין, החוקה הראשונה הכתובה באירופה והשנייה בעולם אחרי חוקת ארצות הברית. זמן קצר לאחר מכן, חדלה פולין מלהתקיים לאחר שחולקה על ידי שכנותיה: האימפריה הרוסית, אוסטריה ופרוסיה.

הקרב שבו השתתף מרדכי זיל

הקרב על מונטה קאסינו המכונה גם הקרב על רומא, במלחמת העולם השנייה, היה בעיקרו מספר התקפות של בעלות הברית, בניסיון להבקיע את קו החורף שבו החזיקו הכוחות הגרמניים ולכבוש את רומא.

בתחילת 1944 הכוחות הגרמנים החזיקו ממערב להרי האפנינים קו הגנה שנקרא "קו החורף". באמצעות קו הגנה זה, שנבנה מדרום לרומא, החזיקו הגרמנים במרכז איטליה. נקודת מפתח בקו זה הייתה מונטה קאסינו.

